

Αθανάσιος Πάσχου

Αθήνα 14 Δεκεμβρίου 2020

Οικονομικές Διαστάσεις της Πανδημίας COVID-19

(Σύνοψη ομιλίας μου στη διαδικτυακή ημερίδα της Ελληνικής Εταιρείας Ελέγχου Λοιμώξεων στις 15^{ης} Νοεμβρίου 2020)

Πανδημία και Οικονομική Κρίση

Από την **11^η Μαρτίου 2020** που ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) κήρυξε τη νόσο COVID-19 ως Πανδημία, διαπιστώνουμε ότι υπάρχουν σε ισχυρή ένταση τα χαρακτηριστικά που συνθέτουν μια μεγάλη Παγκόσμια Οικονομική Κρίση, ενώ δημιουργούνται συνθήκες ακραίας φτώχειας (πρόβλεψη ΔΝΤ για 90 εκατ. ανθρώπων σε συνθήκες ακραίας φτώχειας το 2020).

Η πανδημία επηρέασε και επηρεάζει την οικονομία μέσω τριών διαύλων, α) τον δίαυλο της **Προσφοράς** (μειώθηκε η ποσότητα και ποιότητα της προσφερόμενης εργασίας), β) τον δίαυλο της **Ζήτησης** (περιορίστηκε σημαντικά η κατανάλωση λόγω μείωσης των εισοδημάτων και της συλλογικής ανασφάλειας) και γ) τον δίαυλο της **Χρηματοπιστωτικής Διάδρασης** (ασκείται μεγάλη πίεση στο τραπεζικό σύστημα, αυξάνονται οι επισφάλειες και τα «κόκκινα δάνεια»)

Για πρώτη φορά στην ιστορία βλέπουμε ότι μια πανδημία μπορεί να οδηγήσει την ανθρωπότητα σε σοβαρή και ποσοτικά μετρήσιμη παγκόσμια οικονομική κρίση ή ακόμα και σε ανθρωπιστική κρίση. Και τούτο παρά το υψηλό παγκοσμίως παραγόμενο ΑΕΠ, την ύπαρξη ισχυρών διεθνών οικονομικών θεσμών και οργανισμών καθώς και των μηχανισμών παρέμβασης που διαθέτει το παγκόσμιο σύστημα (ΟΗΕ υπό την αιγίδα του οποίου λειτουργούν ΠΟΥ-ΠΟΕ-ΔΝΤ-Παγκόσμια Τράπεζα, ΟΟΣΑ, Ευρωπαϊκή Ένωση, ΕΚΤ κ.α.).

Οι Οργανισμοί όμως αυτοί και μεγάλα κράτη δεν αντιλήφθηκαν έγκαιρα τη σοβαρότητα της πανδημίας, πλην εξαιρέσεων, και δεν ενεργοποίησαν άμεσα τις οικονομικές και λοιπές διαδικασίες που τα ίδια έχουν θεσπίσει για να χρηματοδοτήσουν τη μάχη κατά του κορονοϊού. Ευτυχώς που σχετικά γρήγορα χρηματοδότησαν τις έρευνες για τα εμβόλια, ενώ ξεκίνησαν ήδη οι εμβολιασμοί στη Μ.Βρετανία.

Από τις αδυναμίες που αναδείχθηκαν στην αντιμετώπισή της πανδημίας, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της ΕΕ έχει ήδη προς έγκριση νέα Πρόταση-Κανονισμό για την Υγεία με ισχύ από 1ης Ιαν. 2021 μέχρι το 2027, καταργώντας αντίστοιχα τον ισχύοντα βασικό Κανονισμό για την Υγεία Νο.282/2014.

Η χώρα μας στο πρώτο κύμα του κορονοϊού την άνοιξη 2020 αντέδρασε έγκαιρα, πήρε τα αναγκαία μέτρα που σύστησε η αρμόδια επιστημονική επιτροπή και επ' αυτού έλαβε τα εύσημα και τα θετικά διεθνή σχόλια για την επιτυχία της. Τώρα όμως που το

δεύτερο κύμα της πανδημίας εμφανίστηκε επιθετικότερο με πολλά κρούσματα και σημαντικές απώλειες συμπολιτών μας, άρχισαν να φαίνονται αρκετές δυσλειτουργίες στο ΕΣΥ και στο σύστημα προστασίας της Δημόσιας Υγείας.

Οικονομικές Επιπτώσεις στην Ελλάδα

Οι οικονομικές επιπτώσεις της Πανδημίας, οι σχετικοί οικονομικοί δείκτες και άλλα αριθμητικά μεγέθη προβλέπεται να διαμορφωθούν ως εξής, σύμφωνα με τις συνδυασμένες προβλέψεις Υπ.Οικ., ΤτΕ, ΕΚΤ, ΔΝΤ, ΟΟΣΑ :

ΕΤΗ	2019	2020	2021
ΑΕΠ (Υφεση)	1,9%	-10,5%	4,8%
Δημοσιονομικό Έλλειμμα	1,5%	7,2%	3,9%
Χρέος/ΑΕΠ	180,5%	210%	200,7%
Ανεργία	17,3	18,9%	17,9%
Πληθωρισμός	0,5%	-1,3%	0,9%

ΑΕΠ 2020, **162,7** δισ ΕΥΡΩ, (από 183,4 δισ ΕΥΡΩ το 2019)

ΑΕΠ 2021, **171,9** δισ ΕΥΡΩ

Δημόσιο Χρέος 2020 **340** δισ Ευρώ.-Για το 2021 **343,2** δισ Ευρώ

Lockdown, Κόστος ανά ημέρα €160-180 εκατ.(30 μέρες, €5 δισ ή 3% του ΑΕΠ)

Σύμφωνα με την κομισιόν η Ελληνική οικονομία επηρεάστηκε σημαντικά καθώς ο μεγάλος τομέας των υπηρεσιών και η υψηλή εξάρτησή της από τον εξωτερικό τουρισμό την κατέστησαν ιδιαίτερα ευάλωτη.

Κυρίαρχο στοιχείο, απέναντι στην πανδημία σε επίπεδο ΕΕ είναι η δημιουργία του Αναπτυξιακού Ταμείου (Next Generation EU Fund), το οποίο θα χρηματοδοτήσει αναπτυξιακές πρωτοβουλίες την περίοδο 2021-2027 αξίας 750 δισεκ. Ευρώ. Η Ελλάδα θα εισπράξει 30,2 δισεκ. ευρώ εκ των οποίων 17,7 δισεκ. ευρώ θα είναι επιχορηγήσεις και τα υπόλοιπα 12,5 δισεκ. ευρώ θα είναι πολύ χαμηλότοκα δάνεια. Οι πρώτες εκτιμήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος για τις επιπτώσεις του Αναπτυξιακού Ταμείου στον ετήσιο ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης για τα έτη 2021-2027 θα είναι >2% .

Βασικές Οικονομικές Επεμβάσεις

Προς αντιμετώπιση της πανδημικής κρίσης, δύο κατά βάση είναι οι οικονομικές δράσεις και αφορούν:

α. **Υγειονομικό Κόστος-Επενδύσεις στην Υγεία** για την θωράκιση των συστημάτων υγείας τόσο προς αποσόβηση της κρίσης όσο και για την προετοιμασία του συστήματος υγείας για πιθανή νέα κρίση στο μέλλον.

β. **Κοινωνικό Κόστος-Δαπάνες για την ενίσχυση των εργαζομένων**, των επιχειρήσεων, των νοικοκυριών και των αδυνάτων προς αποφυγή μιας επαπειλούμενης ανθρωπιστικής κρίσης και εκτεταμένης φτώχειας που θα οδηγούσε σε περισσότερους ακόμα θανάτους στην κοινωνία εκτός από τον ίδιο τον κορονοϊό.

Οι δαπάνες αυτές σκοπό έχουν να ενισχύσουν την κοινωνική συνοχή απέναντι στις δυσμενείς επιπτώσεις που επιφέρει το lockdown στη μαζική ψυχολογία της κοινωνίας και από τον γενικότερο διάχυτο φόβο και πανικό απέναντι στην επαπειλούμενη φτώχεια και ανεργία (μέτρα Υπ.Οικ. ετών 2020/21 =31,4 δισ ΕΥΡΩ).

Επίλογος-Συμπεράσματα

Η Πανδημία της Covid-19 από την πρώτη στιγμή της εκδήλωσής της επηρέασε αρνητικά σε σημαντικό βαθμό την παγκόσμια οικονομία και σχεδόν κανένα κράτος του πλανήτη δεν έμεινε ανεπηρέαστο. Οι άμεσες και έμμεσες οικονομικές επιπτώσεις που δραματικά συνεχίζονται, συνοπτικά είναι:

-Σημαντική Ύφεση με μεγάλη Μείωση του ΑΕΠ, Αύξηση του Δημόσιου Χρέους, Αύξηση του Δανεισμού για τη χρηματοδότηση των δομών υγείας και των αδυνάτων, Αύξηση της Ανεργίας, Αύξηση των Δημοσιονομικών Ελλειμμάτων, Μείωση της Παραγωγής, Μείωση της Κατανάλωσης, Αύξηση της Παγκόσμιας Φτώχειας.

-Η πανδημία σταμάτησε την πρόοδο και τον αγώνα για την ευημερία, δημιουργεί ανασφάλεια και διάχυτο συλλογικό φόβο στον πληθυσμό, αφήνει πολλά θύματα συνανθρώπων μας, δημιουργεί τεράστια πίεση στο υγειονομικό σύστημα και ταυτόχρονα αναδεικνύει τις αδυναμίες και ελλείψεις του, επαναπροσδιορίζει τις συνεργασίες μεταξύ κρατών για πιο αποτελεσματική κοινή δράση σε κρίσιμα ζητήματα υγείας, αναδεικνύει τέλος τις αδυναμίες πολλών διεθνών Οργανισμών.

-Στα θετικά της πανδημίας είναι, η Μείωση του Πληθωρισμού, η Μείωση των διεθνών τιμών του πετρελαίου, η Αύξηση της Αποταμίευσης και των τραπεζικών καταθέσεων λόγω υποχρεωτικής αποχής από την κατανάλωση, η Αύξηση του ηλεκτρονικού εμπορίου (η οποία όμως τελικά θα οδηγήσει αργότερα στο κλείσιμο πολλών ανταγωνιστικών επιχειρήσεων με αντίστοιχη αύξηση των ανέργων), ο ταχύτερος ψηφιακός μετασχηματισμός πολλών δραστηριοτήτων του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα.

-Στα θετικά μπορούμε να πούμε ότι συγκαταλέγεται η ισχυροποίηση των συστημάτων υγείας. Η λήξη της πανδημίας είναι σίγουρο ότι θα βρει το δημόσιο σύστημα υγείας σε καλύτερο επίπεδο αφού τεράστιοι οικονομικοί πόροι διοχετεύονται στα νοσοκομεία και στο ΕΣΥ για την αντιμετώπιση της νόσου.

-Το Σύστημα Υγείας την επόμενη μέρα θα βρεθεί με περισσότερο ιατρονοσηλευτικό προσωπικό και επενδύσεις σε σύγχρονο ιατροβιολογικό εξοπλισμό που δεν θα γινόταν χωρίς την πίεση της πανδημίας. Βεβαιότατα η πανδημία θα αναδείξει και τις αδυναμίες των λοιπών δομών του ΕΣΥ (πχ ΠΦΥ) που θα παραμείνουν υποβαθμισμένες εκτός αν υπάρξει σωστή ιεράρχηση αναβάθμισής τους, ενώ φαίνεται επιτακτικότερη η ανάγκη της ριζικής-συνολικής αναδιοργάνωσής του ΕΣΥ και των Περιφερειακών Διοικήσεων Υγείας.

Αθανάσιος Πάσχου, Υποπύραρχος ε.α.

Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο (LLM)

πρώην Διοικητής Νοσοκομείου ΕΣΥ

Γεν. Γραμμ. Συνδέσμου Αποφοίτων ΣΣΑΣ